

Slovenski dom

Štev. 72.

V Ljubljani, sreda 29. marca 1939.

Leto IV

Madrid v Francovih rokah - po 2 in pol letih bojov

Po pobegu rdečih poveljnikov so skrivni pristaši generala Franca prevzeli v Madridu oblast in pripravili vkorakanje Francove vojske

Rugos, 29. marca. o. Ker so se zaradi nepopustljivosti generala Franca pogajanja med generalom Miajem in nacionalisti izročili Madrida končala brez uspeha, so voditelji madridskega obrambnega odbora uvideli, da bi bil sprito Francove vojske sile vsak odpor nemogoč. Zato so se 27. marca zvečer vsi poveljniki rdeče vojske z generalom Miajem in Casadom vred umaknili iz Madrida v Valencijo. Za njimi je z vso naglico začelo odhajati tudi jedro rdeče vojske.

Takoj, ko je rdeče poveljstvo zapustilo Madrid, se je v mestu začela vstaja, katero so vodili člani takimenovane »pete kolone«, to se pravi, tihi pristaši nacionalistov, ki jih je bilo v Madridu, kakor po ostalih španskih mestih med rdečo oblastjo, še kljub preganjanjem ogromno. Peta kolona je v nedeljo in ponedeljek začela zasedati vsa javna poslopja ter važnejše vojaške točke, katere so jim rdeči brez boja prepuščali. Voditelji Francovih pristašev v Madridu so v pone-

delje stopili v zvezo s poveljnikom nacionalne vojske v vseučiliškem mestu in se z njim domeni o načrtu, po katerem naj bi Francovi oddelki zasedli Madrid. Poveljnik nacionalnih čet je s svojimi sodelavci večeraj dopoldne prišel v Madrid ter poskrbel za zadnje priprave pred vkorakanjem.

Francovi pristaši v Madridu so predvečerajšnjim že sestavili začasno vlado in prevzeli v svoje roke vso oblast. Začeli so takoj aretirati vse vidnejše rdeče voditelje, kar jih je še ostalo v mestu. Ta začasna vlada se je s Francovim poveljstvom dogovorila, da bodo nacionalisti začeli korakati v prestolnico večeraj ob treh popoldne in sicer z vseh strani hkratu v manjših oddelkih, kar se je tudi zgodilo. Ob 3.30 je poveljnik Francovih oddelkov že bil v središču mesta in s svojim štabom zasedel ministrsko predsedstvo ter takoj prevzel skrb za mir in red v mestu. Nacionalno vojaštvo je vse do večera korakalo v Madrid. Prebivalstvo je Francovo vojsko sprejelo s silnim navdušenjem, ki je po dve in polletnem obleganju in stradanju docela razumljivo. Mesto je bilo v trenutku v zastavih, nacionalna vojska je bila deležna navdušenih manifestacij.

Današnje uradno poročilo nacionalnega vrhovnega poveljstva pravi:

»Večeraj so naše čete osvobodile Madrid rdečega nasilja in s tem utrgale sad velike prejšnje zmage in zloma vse rdeče fronte, ki se je začel 25. marca. Samo na osrednjem bojišču okoli Madrida so nacionalisti ujeli 42.000 ujetnikov ter zasedli do sinoči razen Madrida še kraje: Los Molinos, Escorial, Aranjuez, Santa Cruz della Carta, Lilio in Nava Hermosa. Nezadržno so napredovale naše čete tudi na juž-

nem delu bojišča in osvojile številne kraje. Očistile so ves rudarski predel okoli Almadena in pri tem dobile v roke velik vojni plen. Skupno število ujetnikov od začetka ofenzive do danes znaša 60.000 ljudi brez tistih rdečih bataljonov, ki so sami prestopili k nacionalistom. Koliko vojnega materiala je nacionalni vojski padlo v roke v Madridu, bo približno znano šele čez nekaj dni, ko bodo strokovnjaki lahko površno precenili plen. Do sedaj je znano, da so nacionalisti dobili v roke poleg vsega drugega 20 milijonov nabojev za puške.

Prva noč v osvobojenem Madridu je potekla silno živahno. Prebivalstvo je vso noč prebilo na cestah in manifestiralo za nacionalno Španijo. Po vseh voglih so bili nastavljeni zvočniki, ki so neprenehoma oddajali poročila o nacionalističnih uspehih in pa nacionalne himne. Vso noč so v mesto prihajale dolge vrste tovornih avtomobilov z živčevim, obleko in drugimi potrebščinami za prebivalstvo. Ljudstvo v Madridu je po videzu sodeč manj sestradano kakor je bilo v Barceloni, ker je imelo več možnosti za preskrbo s hrano.

Nacionalne oblasti so takoj izpusile iz več vse ujetnike, ki so jih imeli rdeči zaprte ter imenovali poseben odbor, ki bo natančno zapisal vse izpovedi teh ljudi o trpljenju v teh ječah.

V zaporih so ostali edino komunisti, ki niso hoteli zapustiti zaporov. V Madridu vlada popoln red. Dopisnik Reuterja se je razgovarjal z nacionalističnimi vojniki, ki so pripovedovali, da so se z republikanskimi vojniki v vseučiliški četrti pobratili že prej, predno je prišlo povelje za vkorakanje v Madrid.

Posveti francoskega in angleškega generalnega štaba v Parizu

Pariz, 29. marca. o. Večeraj ob 16.40 je na pariško letališče Bourget dopotoval general Gort, načelnik angleškega generalnega štaba, v spremstvu generala Rownalla in več drugih angleških vojaških strokovnjakov. Na letališču ga je sprejel vodja francoskega generalnega štaba Gamelin z admiralom Darlanom, poveljnikom francoske vojne mornarice, generalom Vuilleminom, načelnikom francoskega letalskega štaba, in raznimi drugimi vojaškimi osebnostmi. Angleško vojaško odposlanstvo je imelo takoj sinoči prve posvete z voditelji francoske vojske. Ti posveti, ki se bodo nadaljevali nekaj dni, imajo nameni pripraviti načrte za dejansko sodelovanje francoske in angleške vojske

sile ob napadu s katerekoli strani. V Londonu in Parizu pripisujejo tem posvetom izreden pomen in jih smatrajo kot prvo posledico nedavnih dogodkov v Srednji Evropi. Angleški strokovnjaki se bodo udeležili francoskih splošnih vojaških vaj.

Francoski letalski minister La Chambre bo prihodnji teden odpotoval v London na razgovor z angleškim letalskim ministrom Kingsleyem Woodom. Razgovori se bodo nanašali na sodelovanje francoske in angleške letalske proizvodnje po enotnih načrtih in po potrebah, ki jih narekuje sedanji vojaški ter politični položaj obeh držav.

Nocoj - francoski odgovor Italiji

Glede pogajanj o Dž butiju, Tunisu in Suez

Pariz, 29. marca. o. Danes dopoldne je bila seja francoske vlade, na kateri je predsednik Daladier poročal o glavni vsebini govora, ki ga bo imel nocoj po radiu. Predsednik vlade Daladier bo v tem govoru orisal položaj Francije v zvezi z mednarodnim položajem in mednarodnimi dogodki ob priključitvi Češkoslovaške k Nemčiji, prodiranjem Nemčije v Srednjo Evropo in Mussolinijevem govoru. Mussolinijeve besede bodo predmet posebne pozornosti.

Politični krogi različno razlagajo Mussolinijevo vabilo Franciji, naj se začne pogajati. Težko je povedati, kako bo Daladier odgovoril Mussoliniju. Verjetno je, da bo Daladier obrazložil najprej pravno stran francosko-italijanskega vprašanja, nato pa zahteval, da Italija točno pojasni in

določi obseg svojih zahtev, preden se začne kakršnakoli pogajanja. Daladier je imel sinoči dolg razgovor z zunanjim ministrom Bonnetom ter je nato sprejel angleškega veleposlanika. Zaradi tega menijo, da je angleška vlada soglasna z izjavami, ki jih bo dal nocoj Daladier.

Na današnji seji ministrskega sveta bodo razen tega sprejete uredbe, ki se nanašajo na vojaški in finančni položaj Francije. Minister notranjih zadev je predlagal uredbo o položaju tujcev, ki so naseljeni v Franciji, za primer vojne. Tujci bodo ob vojni zaposleni v tovarnah, v katerih bodo delali za državno brambo. Razen tega bo vlada razpravljala o vprašanju španskih beguncev. To vprašanje želi Francija rešiti v najkrajšem roku.

Nemci o zbiranju poljske vojne sile

H tler ne misli gdanskega vprašanja reševati s silo

Gdansk, 29. marca. m. Poučeni nemški krog i v Gdanku izjavljajo, da so zadnje dni opazili, kako se v bližini Gdanska zbirajo znatnejše poljske čete. Premikanje teh poljskih čet proti severnemu delu poljskega bodnika med Nemčijo in Vzhodno Prusijo je bilo izvedeno skrivaj in popolnoma na tihem. Listi v Gdanku niso o to h dogodkih ničesar poročali in tudi med prebivalstvom ni nobenega razburjenja. Nemci smatrajo te poljske operacije za dejstvo in verujejo, da ima samo ta namen, da Poljski omogočijo priprilnost za primer kakšnih nemških korakov proti Gdanku in poljskemu koridoru. Isti ljudje tudi izjavljajo, da Hitler sploh ne bo poskušal nasilno reševati gdanskega vprašanja. Hitler je pred petimi leti podpisal s Poljsko nenapadalno pogodbo ter bo svojo besedo tudi držal.

Varšava, 29. marca. o. Poljska vladna stranka je večeraj imela v Varšavi veliko zborovanje, karega sta se udeležila tudi maršal Rydz-Smigly in predsednik stranke Skvarzinski. Predsednik je na zborovanju imel govor, v katerem je dejal, da določa poljsko zunanjo politiko dejstvo, da leži Poljska med Sovjetsko Rusijo in med Nemčijo. Zaradi tega mora Poljska gledati, da ohrani čim boljše odnose med obeh državama. Ne more se torej priključiti nikakim zvezam ali skupinam držav, ki bi bile naperjene proti komurkoli. Je pa Poljska dovolj močna, da ne bo odnehala pred nikakim pritiskom, naj pride s katerekoli strani.

Mi nismo pacifisti v malodušnem smislu teh besed. Ako bi bilo treba, se bomo borili in se bomo znali boriti za Poljsko do zadnjega diha in do zadnje kaplje krvi. Vsak Poljak to ve in to mora vedeti tudi ves svet. Poljski narod preveva vojaški duh, dasi je poljski narod navzlic viharju ob naših mejah mirnejši kakor katerikoli narod

v Evropi. Za člane tabora narodnega edinstva je samo ena naloga, ki je v nadaljevanju dela za utrditev države, pri čemer naj jih vodi hladnokrvost, pripravljenost in vztrajnost. Ni treba nobene rekonstrukcije ali nove vlade, ker ima sedanja vlada narodno zaupanje. Mi tudi popolnoma zaupamo v osebnost predsednika republike ter vrhovnega poveljnika poljske vojske, ki mora danes več kot kdajkoli prej vplivati na izgraditev naše narodne obrambe. Zato vzklikamo: Zivela poljska vojska! Zivel njen vrhovni poveljnik! Te naše klice naj čuje ves svet.

Izjave generala Skvarzinskega so bile sprejete z burnim odobravanjem in ploskanjem.

Madžari zahtevajo nove meje proti Slovaški

Budimpešta, 29. marca. m. V Budimpešti so se pričela pogajanja med slovaškim in madžarskim zastopstvom. Na madžarsko-slovaški meji pa je spel prišlo do novih incidentov, ki so se spremenili v oborožen spopad. Kljub tem spopadom se je večeraj v Budimpešti sestala mešana madžarsko-slovaška komisija. Pri tej priliki so Madžari povedali slovaški delegaciji svoje predloge glede nove razmejitve Madžarske in Slovaške. Ker slovaški zastopniki niso imeli pooblastil, da bi sprejeli te predloge, so z njimi odšli v Bratislavo, kjer bodo poročali o poteku pogajanj ter dobili od slovaške vlade še nadaljnja potrebna navodila.

Bratislava, 29. marca. m. Bratislavski radijska postaja zanika vse vesti, ki so jih razširili v Budimpešti, da so madžarske čete sestrelile 11 slovaških letal ob zadnjem napadu na Užhorod.

Vesti 29. marca

Italijansko časopisje ostro napada znano »demokracično« časnikarico Tabouissovo zaradi njenega pisanja o tem, da Italija pripravlja nekeke korake proti Jugoslaviji. Namen njenih laži je širiti zmedo v tem delu Evrope, kjer po Mussolinijevi in jugoslovanski uvidevnosti že dve leti vlada mir.

Predsednik danske vlade Stauning je imel večeraj govor, v katerem je dejal: »Mi verjamemo ponovnim izjavam Hitlerja, da Nemčija nima več nikakih zahtev po kakem ozemlju v Evropi.«

Indijska zbornica v Delhiju je zavrnila odobritev trgovske pogodbe med Indijo in Anglijo, kar bo povzročilo nova vznemirjenja v žet itak vznemirjeni Indiji.

Govor francoskega ministrskega predsednika Daladiera nocoj ob 19.45 bodo oddajale vse francoske postaje, najprej v francoščini, nato v angleščini. Lion, Rennes in Strassbourg bodo nato oddajale nemški prevod, Nica in P. Parisien pa italijanski prevod.

50 letnico slovitve Eiffelovega stolpa praznujejo danes v Parizu. Pokroviteljstvo nad slovesnostmi je prevzel predsednik republike Lebrun.

Belgijski kralj Leopold je večeraj pregledal vojsko v garnizijah ob nemški meji ter belgijske utrde prav tam.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je v zbornici povedal, da se angleška vlada še vedno živahno posvetuje z raznimi evropskimi državami glede nastopa po zadnjih dogodkih v Srednji Evropi. Ta posvetovalnja so pa strogo zaupna, zaradi česar ne more vlada v njih povedati ničesar, dokler ne bodo končana.

Angleški vojni minister Hore Belisha je izjavil večeraj, da znaša po stanju 1. marca t. l. število angleških rednih kopnih čet 204.250 častnikov in vojakov, rezervne vojske 159.512, dopolnilne rezerve 55.037 ter čet za zračno obrambo 157.201.

Nemški radio je sinoči uradno zavrnil vse vesti francoskega tiska, po katerih naj bi bila Nemčija naši državi poslala nekeke ultimativne pogoje za ureditev vseh gospodarskih vprašanj. Nemci pravijo, da te vesti širijo tisti, ki bi radi skalili dobro razmerje med Nemčijo in Jugoslavijo.

Nemsko-jugoslovanska gospodarska pogajanja se bodo začela aprila najbrž v Berlinu. Nanašala se bodo predvsem na našo lesno trgovino z Nemčijo in na ureditev plačil, ki jih je naša država dolžna raznim tovarnam na češkoslovaškem ozemlju. Šlo bo za to, da bi tiste naše dolgovne poravnali s terjatvami, ki jih ima naša država do Nemčije. Te terjatve znašajo blizu 300 milijonov dinarjev.

V Nemčijo je odpotoval te dni bivši voditelj nemške manjšine v Jugoslaviji dr. Kraft. Iz Nemčije pa se je vrnil sedanji manjšinski voditelj senator dr. Grassl.

Generalu Francu sta ob zasedbi Madrida čestitala Hitler in Mussolini, ki je imel takoj po zavzetju Madrida z balkona Beneške palače kratek govor, v katerem je ta dogodek imenoval končni poraz boljševizma v Evropi.

Slovaška vlada je prosila madžarsko vlado, naj dovoli, da pride v Budimpešto slovaški poslanik. Za poslanika je bil imenovan Ivan Milec, dosedanji tiskovni ataše pri bivšem češkoslovaškem poslanstvu v Budimpešti.

Bivši španski kralj Alfonz XIII. je večeraj izjavil častnikarjem, da je vesel nad zavzetjem Madrida in da bo po njegovem prepiranju v Španiji kmalu zavladal popoln mir.

Nemški propagandni minister dr. Göbbels je večeraj dopotoval z letalom v Budimpešto, kjer bo ostal dva dni. Göbbels spremlja več njegovih sodelavcev. Danes je nemški minister obiskal predsednika madžarske vlade Telekyja, zunanjega ministra Czakyja ter prosvetnega ministra Homanna, ki ga nekateri označujejo kot predsednika nove madžarske vlade. Ta naj bi bila sestavljena tako kakor želi Nemčija.

Grška vlada je sinoči dala izjavo, v kateri zavrača vse vesti o tem, da bi se Grčija nameravala pridružiti kakim izjavam in zvezam, ki jih pripravljata Francija in Anglija. Grčija bo ostala zvesta eni sami zvezi: Balkanski.

Jutri dopotuje v Atene nemški propagandni minister dr. Göbbels s svojimi sodelavci iz Budimpešte.

Angleška vlada je izdelala načrt za povečanje trgovske mornarice in bo dala za to povečanje velike podpore. Načrt utemeljuje z razlogom, da je trgovska mornarica za Anglijo važna ne le v gospodarskem, marveč tudi v vojaškem oziru.

Francosko časopisje obžaluje, da Anglija tako odlašaja z uvedbo obveze na vojaške dolžnosti, čeprav daje ogromne zneske za oborožitev. Francoski listi pravijo, da denar kljub vsemu le ne more nadomestiti vojakov.

Nemško časopisje se obširno bavi s protinemškimi demonstracijami na Poljskem in pravi, da so te demonstracije izraz francoskih ter angleških spletk. Zal poljska vlada ne natsopa dovolj odločno pri teh demonstracijah, ki bi utegnile postati resna težava za prijateljske odnose med Poljsko in med Nemčijo.

Za sodelovanje med Anglijo, Francijo in Sovjeti

London, 29. marca. m. Skupina poslancev angleške konservativne stranke je dala v parlamentu predlog, v katerem poudarja potrebo po nadaljevanju zunanje politike, katero je v zadnjem času uveljavil zunanji minister lord Halifax. Predlog teh 24 poslancev zagovarja potrebo po tesnem sodelovanju s Francijo in Rusijo. Spomenica se zavzema tudi za koncentracijsko vlado. Na čelu te skupine, ki je stavila omenjeni predlog, stoji bivši zunanji minister lord Eden, Churchill in Duff Cooper.

